

Kur lakioja dangum aitvarai

Šįryt prabudus pažvelgiau pro langą: siūbavo vėjo judinamas jaunas belapis medis, mačiau kelis skubančius ir greitai tarpusavyje prasilenkiančius praeivius, pažiūrėjau į už gatvės esančią upę, kurios paviršiumi vis dar plaukė keletas ledo lyčių, į dangų virš jos. Tai – mano tėvynės dangus. Mano miesto, kuriame gyvenu. Ar nubudus ryt rytą matysiu tokį patį vaizdą pro langą? Žinoma, ne! Po kelių dienų vėjas nurims, vietoje jo švies saulė, tas jaunas medis taps žalias, praeiviai neskubės, prasilenkdami šypsosis vienas kitam, o upės vanduo tekės laisvai, nebevaržomas ledo. Ir tai, tik savaitės ar kelių pasikeitimas. O kaip visa atrodys po kelių dešimčių metų?

Vakar, eidama pagrindine senamiesčio gatve, susimąščiau, kaip mano miestas atrodys po keletos metų. Eidama senu gatvės grindiniu, kaip niekad pajaučiau Laiką, jo reikšmę mūsų gyvenime. Juk šiuo išsaugotu, akmenimis grįstu keliu, eina šitiek daug žmonių! Ir čia tarytum susitinka Praeitis, Dabartis ir Ateitis. Tais pačiais akmenimis ir pirmųjų šalies vadovų karietos, ir kadaise dar neiškilūs menininkai, nešini savo darbus, ir nepažįstami, kruopščiai besidairantys užsieniečiai...

Tąkart, lyg išgirdus mano mintis, pasirodė saulė ir skaisčiai apšvietė šią pagrindinę gatvę, po spindulį palikdama ir visoms šalia išsiraizgiusioms siauroms gatvytėms. Besimėgaudama saulės šiluma, kone užsimerkiau ir persikėliau laiku pirmyn:

*Užklystu aš į šalimais esančią gatvelę. Ir matau ant sienos eile sukabinta keletą afišų, kurios ryškiaspalvėmis raidėmis skelbia apie greit įvyksiančius renginius: štai viena pristato neseniai atsidariusią literatų kavinę ir kviečia apsilankyti; kita didelėmis raidėmis praneša apie čia vyksiantį „Literatūrinį kabaretą“, užrašyta taip pat ir „Literary cabaret“ *; o štai kitas plakatas, taip pat anglų kalba praneša: „Lyrical verse from all Europe Union countries!“, ** Ir kaipgi aš, būdama imli naujovėms, galėčiau nepasiklausyti užsienietiškos poezijos... Iš džiugesio suspindusiomis akimis, nekantrumo skubinama, praveriu paslaptingai girgždančias duris, prasibraunu pro kavinėje susirinkusius žmones į vidinį kiemelį, kuris taip pat kupinas žmonių.*

* Literary cabaret (angl. – literatūrinis kabaretas)

** Lyrical verse from all Europe Union countries (angl. – lyrinė poezija iš visų Europos Sąjungos šalių.

Susiradusi laisvesnį kamputį, mėginu į juos kuo geriau įsižiūrėti. Atrodo, čia susirinkusieji atvažiavo ne tik iš kaimyninių, bet ir iš senųjų Europos Sąjungos šalių, pas mus, į Lietuvą! Matau ir klegančius skandinavus, ir rimtai besižvalgančius vokiečius, ir svajingus prancūzus...ir UK simboliais mojuojančius anglus bei keletą žodžių lietuviškai pramokusius airius, ir spalvingus hipius iš Amsterdamo, ir mūsų broliukus latvius... O kiek dar nespėjau pastebėti! Mano žvilgsnį prikaustė visų priekyje atsistojęs jaunas vaikinai, apsivilkęs geltonai, žaliai ir raudonai išmargintais marškinėliais, kurių viduryje dvylikos žvaizdučių vainikas sukasi ratu, o kairės pusės viršuje parašytos raidės „LT“. Išgirdau jį deklamuojant pirmąsias savo eiles:

*Nežinau, ar gražu, nežinau, ar gerai, kai lakioja dangum dideli aitvarai
Kai tyliais kaip žuvis raudonais vakarais suplasnoja dangus kaip sparnais – aitvarais
Kai bespalvėm naktim, kaip didžiuliai narai nuplazdens vandenin raudoni aitvarai
Kai gulės ežeruos popieriniai veidai, ir į dangų spoksos negyvi aitvarai*

Iš J.Ivanauskaitės kūrybos

Staiga pakelium galvą dangun ir šilumos besipildančiomis akimis ieškau tų didelių aitvarų popieriniais veidais. Bet tokį svajingumą nutraukia nepaliaujantys plojimai mūsų tautiečiui, jaunam poetui. Ploju ir aš, vis dar stebėdamasi, kad manam mieste susirinko tiek daug užsieniečių! Tarsi didžiudamasi, kad štai ir jie atvažiavo pas mus, išeidama palydžiu kiekvieną kuo svetingesne šypsena.

Tai tik mano asmeninis žvilgsnis į ateitį. O kiekvienas juk matome kitaip. Jau senovės graikų filosofai pastebėjo, kad visi žmonės žiūri į pasaulį skirtingai, suinteresuotai, išvelgdami tikrovėje kiekvienas būtent tai, kas jam įdomu ir rūpi kasdieniame gyvenime. Tad ir vakar, eidama savo miesto gatvę, mačiau tai, ko kiti galbūt nė nepastebėjo...

Praeidama krantine prie upės, mačiau susigrūdusius prekeivius, siūlančius dar spaustuvės dažais kvepiančias ar visai senutėles knygas, lankstinukus su miesto žemėlapiu turistams, blizgančius niekučius ar čia pat dirbamus medinukus ir siuvinėtus rankdarbius. Išgirdau, kaip šurmuliuoja užklydę svetimšaliai ir nepaliauja blyksėti fotoaparatais, nukreiptais į greta upės iškiliai stūksantį bažnyčios bokštą.

Aplankė mane toks keistas jausmas, sakyčiau - ateities de javu***. Nežinau, kiek stipriai šis vakarykštis gyvos krantinės vaizdas veikiamas mano minčių klajonės į ateitį.

*** De javu - (pranc. – jau matyta)

Vis dėlto po kelerių metų laukiu miesto, nepraradusio savitumo, nors ir pasikeitusio. Miesto, kleketuojančio paukštišku minios balsu; miesto su teatrais, kuriuose galima išvysti spektaklių užsienio kalbomis iš kaimyninių šalių gyvenimo; muziejais, kuriuose greta mūsų M.K. Čiurlionio puikuotąsi ir žinomų impresionistų olandų darbai ar parodos atsiųtos Luvro; miesto, kurio gatvėmis vaikšto užsieniečiai, užsuką į barus, kuriuose vyksta roko koncertai, apsigyvena viešbučiuose su švelniai skimbčiojančiais liftais; miesto, nusidriekusio šalia gyvai šurmuliuojančios krantinės ir kupino to, ką tiesiog visa savo esybe jaučiu esant, eidama jo pagrindine gatve ar nubudus rytą, žiūrėdama pro langą. Jaučiu, nes GYVENU šiame mieste.

Laiškas Europos Parlamentui **Lietuviška mozaika Europos kontekste**

Ankstyvas rytas. Išgeriu puodelį kavos. Atsidarau balkono duris. Įtraukiu gurkšnį oro. Jis kvepia Viliampole. Viešpatie, kokia graži žemė. Apačioje ant žolės kabo rasos lašeliai, kur ne kur jau krenta vienintelės kiemelyje obels žiedlapiai. Nuo Neries vėjelis atneša vandens kvapą. Nieko negalvoju. Stoviu ir gėriusi. Atrodo, kad kažkur išeisiu amžinai ir neteksiu. Mane sugrąžina ankstyvoji „Labo ryto“ melodija. Mažasis Lukas dainuoja apie mergaitę, randamą internete. Kaip viskas išsiderina. Sugrįžtu į kambarį, nutveriu savo mokytojišką portfeli – į jį turi tilpti daug sąsiuvinų. Uždarau duris.

Taip prasideda mano kelias – vienintelis kelias į mokyklą. O jo gale – meile iš televizijos ekranų pakrauti mano mokiniai, tik ir tesvajojantys kuo greičiau pabaigti bent mokslo metus ir išlėkti... Europon. Bent vasaros atostogoms. Ten tiek nedaug tereikia. Tik darbo... Darbo ... darbeliūkščio. Išlėkti ten, kur kartais bijoma kalbėti lietuviškai.

Einu ir galvoju apie juos. Raustelėjęs saulės spindulys jau nudažęs dangaus kraštą prie Neries. Sušilęs asfaltas. O jergutėliau. Ant asfalto prie dar nesutvarkytos pievos upės link traukia sraigės. Jų tiek daug. Kaip juokingai atrodo lyg antenėlės viršun iškelti rageliai. Aplenkiu sraigės. Kad tik nesutrukdyčiau jų kelionės. Kur jos šliaužia? Jos turi namus? Kas jų kelio gale? Melstelėjusiu veidu girtuoklėlis, godžiai grūdantis jas į kibirą? Taip, jos kainuoja ir čia, Lietuvoje. Nes kainuoja Prancūzijoje. Už sraigės restorane sumokės, bus „lašui“. Bėk, sraigė, šliaužti per vėlu. Reikia keisti ir judėjimo kryptį ir patį judėjimą. Jeigu tu nenutuoksi apie šituos nelemtus tempus ir norus, tave suskaičiuos, paskui suvalgys, nes tu dabar madinga. Skubėk.

Einu pas juos. Vaikus iš modernaus pasaulio. Vaikus, į kurių sielas prikrauta televizijos ekranų lydimos meilės, kurių širdys atveriamos elektroniniais meilės laiškais. Pigiais – tik trijų žodžių SMS. Pas vaikus, kurių dažno vaikystės pėdas glosto ne Nemunėlio smėlis. Nešu ant delno šiltas nuo asfalto sraigės. Jas apgyvendinsim vidiniam mokyklos kiemelyje, auginsim ir saugosim, kad besočiai nesuvalgytų.

- Vaike, aš šiandien rytą mačiau sraigę... Ant asfalto... Ar žinai, kur jos keliavo? Vaike, šiandien rytą ant žolės buvo rasa. Ar matei, jau obelų žiedlapiai krenta? Vaike, ar tu žinai, kad už šitą nuostabų vaizdą nereikia mokėti, kad pasiimi jo tiek, kiek tau reikia. Vaike, ar jauti žemę, ryto spindulio rausvumą? Vaike, man taip baisu, kai taip pigiai dainuojama apie mergaitę... Ką aš tau pasakysiu kelio gale? Kad Lietuvoje 2012 metais nesnigs? Kad Europoj madinga draugauti? Kad madinga būti mylimam? Kad madinga turėti pozą, bet ne poziciją? Vaike, aš tau pasakysiu, kad tikiu meile, tikiu, kad ne visas sraigės surinks apsvaigęs nuo kvaišalų girtuoklėlis, tikiu, kad mokytojo žodis šventas ir kad po dvidešimties metų tu patikėsi mokytojo žodžių tiesa.

- Mokytoja, kodėl po dvidešimt. Žodžių prasmę galima patikrinti greičiau.

- Neskubėkim, - pagalvojau.- Dvidešimt. Manęs jau gal nebebus, vaikai, bet mokykla ... Ji

bus Jūsų vaikų mokykla. Bus didelė ir graži. oazė. Joje mokiniai mylimi, nes tėveliai gyvena ir dirba Lietuvoj. Jie kiekvieną dieną su savo vaiku. Mokykla išdažyta gražiausiomis spalvomis, o vidiniame kiemelyje – visus metus žydinčios obelys ir sraigių oazė. Prie mokyklos - gražiausias pasaulio stadionas ir plaukimo baseinas. Klasėje mokiniai mokysis šeimynomis. Taip, kaip Vyžūnuose zuikiai. Pažymiai nebus nesantaikos šeimose priežastis.

Prie mokyklos kabės ne užrašas „... vidurinė mokykla“, o „Draugystės ir tolerancijos mokykla“. Bet aš nežinau vieno – kas bus tavo mokytojas, vaike. Gal airis? Gal palestinietis? Lietuvis?

- Reikia keisti ir judėjimo kryptį ir patį judėjimą. Jeigu tu nenutuoksi apie šituos nelemtus tempus ir norus, tave suskaičiuos, paskui suvalgys...,- įsiterpė sraigė.

Mano kasdieninio kelio pabaigoje mokyklos kiemelis pražydo pavasario žaluma, kvėpėjo Neries vandeniu. Po kiemą plaukė mergaičių kasos ir vilnijo nuoširdus, išdykėliškas Lietuvos vaikų juokas. Ir nereikėjo Airijos sekmadieninės mokyklos, nereikėjo svetimtaučių mokytojų, budėtojų prie durų. Ir užrašo virš durų nereikėjo. Tai buvo įėjimas į lietuvišką mokyklą, kurioje geranoriškas mokytojas, nenuvargintas nepriteklių, skaitė pasaką apie sraigės kelionę pažinti pasaulį.